

Tobakslagen vid offentliga tillställningar som ordnas på utomhusområden

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) meddelar med stöd av 6 § i tobakslagen (549/2016) anvisningar om tillämpningen av tobakslagen vid offentliga tillställningar som ordnas på utomhusområden.

Lagstiftning

Enligt 1 § i tobakslagen är syftet med lagen att användningen av tobaksprodukter och andra nikotinhaltiga produkter som innehåller för människor giftiga ämnen och orsakar beroende ska upphöra.

Med rökning avses enligt 2 § 38 punkten i tobakslagen användning av tobaksprodukter avsedda för rökning eller annan upphetning.

Enligt 44 § 1 mom. i tobakslagen får tobaksprodukter och nikotinvätskor säljas eller på annat sätt överlåtas i detaljhandel endast om den kommun där försäljningsstället ligger har beviljat ett detaljhandelstillstånd för försäljningsstället och tillståndshavaren.

Enligt 68 § i tobakslagen får tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätska inte marknadsföras.

I 73 § i tobakslagen sägs att vad som i tobakslagen föreskrivs om tobaksrökning och tobaksrök tillämpas också på användningen av örtprodukter för rökning och elektroniska cigaretter och den rök och ånga och de partiklar som de ger upphov till.

Enligt 74 § 1 mom. 2 punkten i tobakslagen är tobaksrökning förbjuden under skyddstak och på läktare vid offentliga tillställningar utomhus och på andra platser som direkt är avsedda för deltagare som följer tillställningen stillastående eller stillasittande.

Enligt 80 § i tobakslagen ska innehavare av lokaler eller utomhusområden och arrangörer av offentliga tillställningar sätta upp anslag som informerar om rökförbud enligt 74 §. Innehållet i anslagen ska vara entydigt och anslagen ska i fråga om både storlek och placering vara sådana att de är lätta att upptäcka av personer som kommer till lokalerna eller områdena och vistas där.

Rökförbud

Enligt 74 § 1 mom. 2 punkten i tobakslagen är tobaksrökning förbjuden under skyddstak och på läktare vid offentliga tillställningar utomhus och på andra platser som direkt är avsedda för deltagare som följer tillställningen

Dnr 6051/06.10.06.00/2016

4.8.2016

stillastående eller stillasittande. I 73 § i tobakslagen konstateras att förbudet gäller också till exempel användning av elektroniska cigaretter och vattenpipor. Rökförbudet gäller både avgiftsbelagda och avgiftsfria offentliga tillställningar, och det är i kraft under hela den tid som den offentliga tillställningen pågår.

Med offentlig tillställning avses enligt 2 § 1 mom. 41 punkten i tobakslagen sådana allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster (530/1999)¹.

Typiska offentliga tillställningar som ordnas på utomhusområden och där deltagarna vistas stillasittande eller stillastående är enligt Valvira till exempel

- festivaler,
- friluftskonserter,
- idrottsevenemang,
- olika tävlingar och utställningar, samt
- film-, teater- och operaföreställningar.

Rökförbudet vid offentliga tillställningar utomhus gäller under skyddstak och på läktare – även då dessa är tillfälliga – och på andra platser som direkt är avsedda för deltagare som följer med tillställningen stillastående eller stillasittande. För att rökförbudet ska gälla förutsätts således inte att en plats som direkt är avsedd för deltagare som följer en tillställning är delvis under tak, utan förbudet gäller också helt öppna utrymmen, om deltagarna vistas där stillasittande eller stillastående. Med en plats som direkt är avsedd för deltagare som följer en tillställning avses till exempel området framför scenen och dess omedelbara närhet, som publiken har tillträde till. Den som arrangerar tillställningen har de bästa möjligheterna att avgöra vilka utomhusområden som är avsedda för deltagare som direkt följer tillställningen.

Det bör noteras att det handlar om stillastående eller stillasittande vistelse. Det måste alltså inte finnas sittplatser på området i fråga, utan rökförbudet gäller också på sådana offentliga tillställningar utomhus där deltagarna står stilla. Vidare krävs det inte heller att arrangören anvisar deltagarna deras platser till exempel genom att exempelvis sälja platsbiljetter till tillställningen. Rökförbudet gäller också sådana tillställningar där deltagarna själva reserverar sina platser till exempel i den ordning de fylls.

Stillastående eller stillasittande vistelse innebär inte att deltagarna inte kan röra på sig i viss mån. Tobaksrökning är förbjuden också framför scenen

¹ Enligt 2 § 2 mom. i lagen om sammankomster avses med allmänna sammankomster demonstrationer eller andra tillställningar som ordnas i syfte att utöva mötesfriheten och i vilka även andra än de som uttryckligen inbjudits kan delta eller följa. Som allmänna sammankomster betraktas dock inte sådana demonstrationer vid vilka avsikten är att enbart framföra enskilda personers åsikter. Med offentliga tillställningar avses enligt 3 mom. nöjeställningar, tävlingar, uppvisningar och andra med dessa jämförbara tillställningar som är öppna för allmänheten och som inte ska anses vara allmänna sammankomster. Om inbjudan eller medlemskap i en viss sammanslutning krävs för deltagande i en tillställning ska bestämmelserna om offentliga tillställningar i lagen om sammankomster tillämpas på tillställningen, om den inte kan anses vara enskild på basis av antalet deltagare, tillställningens natur eller andra särskilda skäl.

Dnr 6051/06.10.06.00/2016

4.8.2016

till exempel på musikfestivaler, för vilka det är typiskt att deltagarna rör på sig och dansar på sina egna platser. Om deltagarna emellertid på grund av tillställningens art rör sig på området så att egna platser inte kan anses uppkomma för dem är tobaksrökning på området inte förbjuden enligt tobakslagen. Som sådana tillställningar kan betraktas till exempel vissa typer av utställningar där deltagarna förflyttar sig på utställningsområdet från ett ställe till ett annat.

En ägare eller innehavare av en fastighet kan om han eller hon så önskar införa längre gående rökförbud än vad som förutsätts i tobakslagen. Det är således möjligt att genomföra en helt rökfri offentlig tillställning utomhus. Det bör observeras att tobaksrökning enligt tobakslagen alltid är förbjuden bland annat på daghems och vissa läroanstalters utomhusområden. Om en offentlig tillställning arrangeras till exempel på gårdsplanen till en grundskola får inte ens ett särskilt rökområde ordnas på området.

Rökområde

Tobaksrökning kan vid offentliga tillställningar som ordnas utomhus tillåtas utanför det område som är avsett för deltagare som direkt följer tillställningen. På en öppen gräsplan kan ett område som inte är avsett för deltagare som direkt följer tillställningen och där tobaksrökning således är tillåten finnas på exempelvis 50–100 meters avstånd från scenen. Arrangören bör bedöma omfattningen av det område där tobaksrökning är förbjuden hellre i över- än i underkant så att tobaksröken inte kan sprida sig från rökområdet till de åskådare som följer tillställningen.

Förplägnadsrörelser

Enligt 1 § 4 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) tillämpas lagen om sammankomster när det gäller ordnande av offentliga tillställningar i förplägnadsrörelser, om tillställningarna inte hör till rörelsens normala verksamhet. Förplägnadsrörelsens normala verksamhet kan ha definierats till exempel i de anmälningar som har gjorts till myndigheterna i samband med att verksamheten har inletts samt i utskänkningstillståndet enligt alkohollagstiftningen. Musikuppföranden som ordnas i en restaurang anses i regel höra till restaurangens normala verksamhet. Om en restaurang således ordnar ett evenemang med levande musik endast en gång per år kan detta i regel ändå anses ingå i restaurangens normala verksamhet.

Om det inom ramen för förplägnadsrörelsen ordnas en offentlig tillställning som inte hör till restaurangens normala verksamhet eller som arrangeras av någon annan än den som ansvarar för restaurangens normala verksamhet ska lagen om sammankomster tillämpas på den offentliga tillställningen. I sådana fall gäller rökförbudet förplägnadsrörelsens uteservering och annat utomhusområde, till den del det är fråga om utrymmen som är avsedda för deltagare som direkt följer tillställningen och där deltagarna vistas stillasittande eller stillastående. Tobaksrökning är däremot inte förbjuden om kunderna från sina platser följer till exempel en gatuartist eller någon annan som uppträder och som inte står i avtalsförhållande till förplägnadsrörelsen.

Dnr 6051/06.10.06.00/2016

4.8.2016

Anslag

Innehavare av utomhusområden och arrangörer av offentliga tillställningar ska i enlighet med 80 § i tobakslagen sätta upp anslag som informerar om rökförbud så att deltagarna lätt kan se dem. Även ett eventuellt rökområde kan med fördel märkas ut med hjälp av anslag.

Om en läktare eller ett område med skyddstak avsett för deltagare som följer en tillställning har byggts för permanent bruk är det motiverat att sätta upp permanenta anslag som informerar om rökförbud och ett eventuellt rökområde. På en gräsplan eller något annat öppet område som är avsett för deltagare som följer en tillställning kan arrangören till exempel med skyltar och kartor informera om det område vilket direkt är avsett för deltagare som följer tillställningen och utanför vilket tobaksrökning är tillåten.

Detaljhandel

Enligt 44 § i tobakslagen får tobaksprodukter och nikotinvätskor säljas eller på annat sätt överlätas i detaljhandel endast på grundval av ett detaljhandelstillstånd som beviljats av den kommun där försäljningsstället ligger. Tillståndet gäller ett specifikt försäljningsställe och en specifik tillståndshavare.

Detaljhandelstillståndet kan beviljas för en viss tid, om verksamheten är av tidsbunden karaktär. Ett tillstånd för viss tid kan beviljas för högst ett år åt gången.

På festivaler och andra publiktillställningar är tobaksförsäljningen i allmänhet tidsbegränsad. I sådana fall beviljas detaljhandelstillståndet för den tid som tillställningen varar, dock med beaktande av att verksamhetsutövaren ska ges möjlighet att genomföra alla praktiska arrangemang (t.ex. införskaffa produkterna från en partiaffär). Om en verksamhetsutövare säljer tobaksprodukter och/eller nikotinvätskor vid evenemang som ordnas på olika orter ska verksamhetsutövaren ansöka om ett separat detaljhandelstillstånd för varje evenemang hos den kommun där respektive försäljningsställe ligger.

Detaljhandelstillstånd för tobaksprodukter och nikotinvätskor beviljas uttryckligen den som säljer produkterna. Därför kan arrangören av ett evenemang inte beviljas försäljningstillstånd om produkterna i praktiken säljs av en utomstående aktör, såsom ett tobaksbolag. Om både den som arrangerar evenemanget och någon utomstående aktör säljer tobaksprodukter och nikotinvätskor under evenemanget ska bägge parter ansöka om varsitt detaljhandelstillstånd.

Närmare anvisningar om detaljhandelstillstånd för tobaksprodukter och nikotinvätskor finns i Valvira's anvisning om detaljhandelstillstånd.

Dnr 6051/06.10.06.00/2016

4.8.2016

Meddelande om försäljning

Enligt 68 § i tobakslagen får tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätska inte marknadsföras. Försäljningsställena får således inte meddela utanför försäljningsstället att de säljer dessa produkter. Inomhus får ett försäljningsställe för produkter som omfattas av tobakslagen oavsett marknadsföringsförbudet meddela att det finns tobaksprodukter till salu genom att hålla ett försäljningstillstånd enligt 47 § i tobakslagen framlagt för kunderna vid försäljningsdiskarna och ett anslag om försäljningsförbud i enlighet med 53 § 3 mom. så att kunderna lätt kan upptäcka det. Om försäljningen av produkter som omfattas av tobakslagen har koncentrerats till ett begränsat antal försäljningsdiskar på försäljningsstället kan man ange vilka försäljningsdiskar det gäller till exempel genom att placera en skylt med texten "Tobaksprodukter och elektroniska cigaretter" ovanför dem. Skylten får inte strida mot marknadsföringsförbudet enligt 68 § i tobakslagen.

Övervakning

Arrangören av tillställningen eller innehavaren av utomhusområdet ansvarar för att rökförbudet följs under tillställningen och ska säkerställa detta till exempel genom att instruera ordningsvakterna att ingripa om någon bryter mot förbudet.

Kommunen ska inom sitt område övervaka efterlevnaden av bestämmelserna om försäljning och annan överlåtelse av produkter som omfattas av tobakslagen, förbud mot marknadsföring och framläggande samt rökförbud och rökrestriktioner (tobakslagen, 8 §).

Enligt 9 § 4 mom. i tobakslagen ska polisen övervaka att rökförbud och rökrestriktioner följs vid offentliga tillställningar.

Påföljder

Om en person som deltar i en offentlig tillställning som ordnas på ett utomhusområde bryter mot ett rökförbud enligt 74 § i tobakslagen och trots uppmaning inte avbryter tobaksrökningen, får innehavaren av utomhusområdet eller dennes representant avlägsna personen i fråga därifrån med stöd av 81 § i tobakslagen, om detta inte kan anses oskäligt. Det bör dock noteras att en privatperson inte får ta till kraftåtgärder för att hindra tobaksrökningen eller avlägsna personen från platsen. I praktiken får alltså endast en ordningsvakt eller polisen avlägsna en rökande person från platsen.

En deltagare av en tillställning som trots påminnelser fortsätter att röka i strid med bestämmelserna i tobakslagen kan också påföras straffrättsliga påföljder. Den som uppsåtligt trots påminnelse från innehavaren av ett utomhusområde eller dennes representant eller från arrangören av eller en ordningsvakt vid en offentlig tillställning fortsätter att röka utomhus på ställen där tobaksrökning är förbjuden enligt 74 § i tobakslagen ska dömas till böter för rökningförseelse enligt 113 § i samma lag.

Dnr 6051/06.10.06.00/2016

4.8.2016

I 114 § i tobakslagen konstateras att en arrangör av en offentlig tillställning eller en innehavare av ett utomhusområde eller dennes representant som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med 74 § tillåter tobaksrökning på ett utomhusområde där tobaksrökning är förbjuden ska, om inte försummelsen kan anses vara ringa och om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, dömas till böter för försummelse av åtgärder som skyddar mot tobaksrök. Vid bedömningen av ansvaret är det av väsentlig betydelse huruvida arrangören av tillställningen eller innehavaren av utomhusområdet har satt upp anslag som informerar om rökförbudet och instruerat till exempel ordningsvakterna att ingripa vid brott mot rökförbudet.

Enligt 109 § 1 mom. 3 punkten ska den som uppsåtligen i strid med 44 § i näringsverksamhet säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter eller nikotinvätskor utan detaljhandelstillstånd eller utan att göra en anmälan om detaljhandel med nikotinvätskor enligt 48 § dömas till böter eller fängelse i högst sex månader för brott vid försäljning av tobak.

I 110 § i tobakslagen konstateras att den som i strid med 68 § uppsåtligen marknadsför tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor eller som i strid med 71 § håller tobaksprodukter, tobakssurrogat, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor eller deras varumärken synliga i detaljhandel ska dömas till böter för förseelse vid marknadsföring av tobak. Detsamma gäller den som beställer och den som utför marknadsföringsåtgärden samt anställda hos dem. I 111 § i tobakslagen konstateras vidare att den som i strid med 68 § uppsåtligen marknadsför tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor så att marknadsföringen, med hänsyn till det sätt på vilket den genomförts, målgruppens ålder eller storlek eller den ekonomiska nytta som förfarandet medfört, också som helhet bedömt ska anses vara grovt, ska dömas till böter eller fängelse i högst två år för förseelse vid marknadsföring av tobak. Detsamma gäller den som beställer och den som utför marknadsföringsåtgärden samt anställda hos dem.

Ställföreträdande direktör,
enhetschef

Maarit Mikkonen
Maarit Mikkonen

Överinspektör

Reetta Honkanen
Reetta Honkanen